

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIKLARININ BELİRLENMESİ: BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ¹

Yrd. Doç. Dr. Çağatay BAŞARIR*

Arş. Gör. Ahmed Yusuf SARIHAN**

ÖZ

Finansal okuryazarlık kavramı, toplumun finansal sisteme katılımının en üst düzeye ulaştığı günümüzde büyük önem kazanmıştır. Bu önemine istinaden iş hayatına atılmayı bekleyen ve geleceğin finansal sisteminde taraf olacak üniversite öğrencilerinin bu anlamdaki yeterlilikleri merak konusudur. Bu çalışmada Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi ve bu düzeylerin nelere göre farklılık gösterdiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmanın başında giriş ve literatür taramasına daha sonraki bölümlerinde araştırmanın yöntemi, analiz ve bulguları ve sonucuna yer verilmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesinde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri %58 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet, yaş, sınıf, bölüm gibi demografik faktörlerin yanında finansal sisteme katılımı ilgili durumlara göre öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finans, Üniversite Öğrencileri, Finansal Bilgi

Jel Sınıflandırması: A22, A23, D14, I22

DETERMINING FINANCIAL LITERACY OF UNIVERSITY STUDENTS: SAMPLE FROM BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL UNIVERSITY

ABSTRACT

The concept of financial literacy has gained a great importance nowadays when society has reached the highest level of participation in financial system. In this regard, it is a matter of curiosity

¹Bu çalışma Uluslararası Uygulamalı Sosyal Bilimler Kongresi (21-23 Eylül 2017) Uşak –Türkiye’de özet bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş ve geliştirilmiş versiyonudur.

*Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Ö.S. Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, cbasarir@bandirma.edu.tr

**Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Ö.S. Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve, Lojistik, asarihan@bandirma.edu.tr

about the qualifications of university students who are expected to take their business life and who will be a party to the future financial system. In this study, it is aimed to measure the financial literacy levels of students from Bandırma Onyedi Eylül University and to examine how these levels differ according to some factors. For this purpose, at the beginning of the study, the introduction and literature review are in place and after that the research method, analysis and findings and lastly conclusion displayed. According to the results obtained in the study, the financial literacy level of the students from Bandırma Onyedi Eylül University is determined as 58%. It has been observed that there are differences in the financial literacy levels of the students according to their participation in financial system in addition to their demographic factors such as gender, age, class, department.

Key Words: *Financial Literacy, Finance, University Students, Financial Knowledge*

Jel Classification: *A22, A23, D14, I22*

1. GİRİŞ

Dünyada finansal sistemlerin hayatın her aşamasına entegrasyonu ile bireysel bankacılık ve finans işlemlerinin çok yüksek seviyelere ulaştığı bilinmektedir. Her kesimden insanın sürekli para ve finans işlemleri yürütmesi ve bu işlemleri her an yapabilir hale gelmesi işlemlerin iyi anlaşılmasına verilen önemi artırmaktadır. Her ne kadar son yıllardaki teknolojik gelişmeler ile finansal sistemler insan hayatının her saniyesine yansımış olsa da finans ve para sistemlerinin binlerce yıllık gelenekten geldiği bilinmektedir (Ferguson, 2008). Geçmişten günümüze para her zaman herkes için önemli bir araç olarak gelmiş olsa da dünyanın geçirdiği sıkıntılı ekonomik dönemler insan olmanın en önemli özelliklerinden birisi olan deneyimleyerek öğrenme anlamında birçok ders çıkarılmasına sebep olmuştur. Bu kriz dönemleri finansal sistemlerin eskiye göre daha güvenli ve sağlam yapılardan oluşmasını sağladığı gibi finansal krizlerden etkilenen bireylerin de finans sistemini daha iyi anlamaya çalışmalarına öncülük etmiştir. Böylece bireylerin finansal bilgiye ihtiyaçları ilgili kurumlar tarafından mutlak şekilde cevaplanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda özellikle 2008 küresel ekonomik krizinden sonra dünya çapında finansal okuryazarlık eğitimine olan ilginin arttığı görülmektedir (Blue vd., 2014: 51). Finansal kurumlar, eğitim kurumları, kamu kurumları ve medyanın finansal okuryazarlık üzerindeki ilgisi akademik çevrelerin dikkatinden kaçmamıştır (Opletalova, 2014: 1177). Finansal kavramların anlaşılması ve yorumlanması konusunda oluşan bu akım ile beraber birçok finansal okuryazarlık ve eğitim projesi ortaya çıkmıştır. OECD tarafından yapılan ve öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını belirlemeyi amaçlayan PISA 2015 projesi ülkelere göre öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini göstermesi açısından bu konuda oldukça iyi bir örnektir (OECD, 2017). Ayrıca düşük finansal okuryazarlık seviyesine sahip ülkeler üzerinde oluşan endişe ulusal finansal okuryazarlık politikalarının

oluşturulmasına ve uygulanmasına sebebiyet vermiştir (Titko vd., 2015: 13). Bu bağlamda finansal okuryazarlık her alanda incelenmesi gereken ve Bianca ve Bosco'nun (2000) aktardığı gibi en az İngilizce bilmek kadar önemli bir konu olarak dikkat çekmektedir.

Finansal okuryazarlık konusunun son yıllarda popüler olması bir yana daha önce bahsedildiği gibi insanların para ile ilişkisi uzun yıllardan beri süregelen bir ilişkidir. Paranın harcanması aşamasında insanların karar alma mekanizmasını bazı yazarlar “para yönetimi” ile bağdaştırmıştır (Bakken, 1967). Yani aslında finansal okuryazarlık kavramının kökeni başından beri insanların paralarını nasıl harcadığı ile ilgilidir. Kimi araştırmalarda ise “kişisel yatırım yönetimi” kavramının altına insanların finansal konulardaki yetenekleri ve davranışları sıkıştırılmıştır (bkz; Volpe vd., 1996). Görüldüğü gibi finansal okuryazarlık kavramı daha geniş anlamlardan başlayarak incelenmiş ve en nihayetinde güncel halini almıştır. Chen ve Volpe (1998: 107) kişisel finansın yönetim yeteneğinin günümüz insanları için çok önemli olduğunu aktarmıştır.

Literatürde yapılan tanımlara bakıldığında finansal okuryazarlık kavramını her araştırmacının kendi yorumu ile açıkladığı görülmektedir. Örneğin; Atkinson ve Messy (2012: 14) “bireysel finansal hedeflere en iyi şekilde ulaşılması ve doğru kararların verilmesi için gereken bilgi, yetenek, tavır ve farkındalıkların kombinasyonu” olarak bir tanım getirmiştir. İnsanların karmaşık finansal durumlardan çıkmasına yarayan temel yeteneklerin finansal okuryazarlık olarak adlandırıldığı da görülmektedir (Potrich vd., 2015: 1). Finansal sistemin hayatın her noktasına müdahil olması ve toplumun her ferдинin finansal işlemler yürütmesi finansal konuların anlaşılmasını önemli kılmaktadır. Günümüzde finansal mal ve hizmetlerin kapsamının giderek arttığı göz önünde bulundurulduğunda iyi bir finansal okuryazarlık derecesine sahip olmanın ne kadar önemli olduğu bir kez daha dikkat çekmektedir (Cameron vd., 2014: 13). Toplumun karmaşık finansal ürünlere kolayca ulaşabilmesi ile beraber artan borçlanma ve geleceğe yönelik yapılan yatırımların insanların kafasında oluşturdukları soru işaretlerinin finansal okuryazarlığın artması ile giderilebileceği öngörülmektedir (Cull ve Whitton, 2011: 99). Bu öngörüye karşın Huston (2010: 310) finansal okuryazarlığın finansal davranışların sebeplerini anlamak için yardımcı olmasına rağmen her finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyden her zaman optimum hareketlerin beklenmemesi gerektiğini söyleyerek yazına katkı sağlamıştır. Burada anlatılmak istenen aslında bir insanın finansal kararlar alırken finansal bilgilerinin dışında, davranış değişimleri, çevreden etkilenme ve beklenmedik durumların etkileri ile finansal kararların etkilenebileceğidir.

Toplumun finansal sisteme katılımı ile genç insanların daha erken yaşlarda finansal kararlar vermeye başladığı ve borçlanma imkanlarının çok fazla olduğu görülmektedir (Roberts ve Jones, 2001: 222) . Türkiye’de öğretim kredileri, genç banka kartlarına tanınan avanslar ve gençlere özel sunulan kredi kartlarının kullanımda olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda genç nüfusun karşılaştığı finansal

durumlar karşısında aldığı kararlar bireysel anlamda önem arz etmektedir. Türkiye’de genç nüfus ve finansal eğitim denince akla ilk gelen kurum üniversitelerdir.

Çalışmamızın amacı Türkiye’nin en genç devlet üniversitesi olan Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık derecelerinin belirlenmesini sağlamak ve geleceğin yetişkinlerinin finansal sistem içerisinde daha doğru kararlar almalarını kolaylaştıracak öneriler sunmaktır. Bu sebeple bireysel tasarrufların artırılması, maddi kayıpların azaltılması ve yatırımlar üzerinde doğru kararların alınmasına ön ayak olacak bir araştırma yapmak hedeflenmiştir. Çalışmanın sonuçları ile gerek öğrencilere gerekse üniversitelerde finansal konularda eğitim veren öğretilere katkı sağlanacağına inanılmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Finansal piyasaların hızla büyümesi ile finansal ürünlere ulaşmak kolaylaşmakta ve finansal yeteneklere olan ihtiyaç artmaktadır. Finansal sistemin büyümesi beraberinde finans kurumları arasında rekabeti getirmekte ve piyasa payını artırmak isteyen kurumlar daha farklı imkanlarda finansal ürünler piyasalara sunmaktadır (Marcolin ve Abraham, 2006: 2). Bu ürünler günümüzde farklı özelliklere sahip kredi kartları, tüketici kredileri veya kişisel vadeli mevduat hesapları olarak karşımıza çıkmaktadır. Finansal mal veya hizmetlerin toplumun her kesimine ulaşması ile kullanılacak finansal ürünlerin hesaplanması ve anlaşılması problemleri ortaya çıkmaktadır. Çünkü gerek geleceğe yatırım anlamında gerekse mevcut borçlanma yapısı anlamında en doğru kararları vermenin yolu doğru okumaktan geçmektedir (Abetz, 2005). Finansal konuları doğru okumak böylece doğru kararlar almak literatürde finansal okuryazarlık olarak adlandırılmaktadır (Lusardi, 2008: 2).

Finansal okuryazarlık sağlam finansal kararlar alınmasının ardında yatan temel yetkinlik olarak göze çarpmaktadır (Ansong ve Gyansere, 2012: 127). Marcolin ve Abraham (2006: 3) finansal problemler yaşamaktan kaçınmanın anahtarını yüksek finansal okuryazarlık derecesi olarak göstermiştir. Finansal okuryazarlığın bireysel anlamda finansal istikrar, mali yönetim ve refah açısından önemli bir kavram olduğu da dikkat çekmektedir (Taylor ve Wagland, 2013: 70).

Finansal okuryazarlığın iyi veya kötü olarak derecelendirilmesi, finansal okuryazarlığın ölçülmesi ile mümkündür. Finansal okuryazarlığı ölçmek için finansal konuların çok iyi bir şekilde anlaşılması ve uygun değerlendirme aracının oluşturulması gerektiği aktarılmıştır (Titko vd., 2015: 13). Huston (2010: 306) bireylerin finansla ilgili bilgileri ne kadar anladığını değerlendirerek finansal okuryazarlığın ölçülebileceğini öne sürmüştür. Finansal bilgilerin ne kadar iyi anlaşıldığını ortaya çıkartmak için literatürde yapılan çalışmalarda; geliştirilen ölçekler ve anket çalışmaları ile veri toplama yoluna

gidildiği görülmektedir (bkz. Kılıç ve Seyrek, 2015; Ergün vd., 2014; Alkaya ve Yağlı, 2015; Gutnu ve Cihangir, 2015).

Finansal okuryazarlık konusunda yapılan çalışmaların genelde öğrenciler ve yetişkinleri hedef aldığı gözlemlenmiştir (Crawford, 2002; O'Neil, 2002; Pitt, 2002'den aktaran Bianco ve Bosso, 2011). Dünya'da devletlerin, ilgili kurumlarını ve ajanslarını finansal okuryazarlık hususunda halkın bilgilendirilmesi amacıyla görevlendirdiği bilinmektedir. Örneğin; ABD Hazine ve Ekonomi Bakanlıkları, Sermaye Piyasası Kurumları (NASDAQ, Merrill Lynch) ve OECD bu konuda doğrudan adımlar atmaktadır. Ayrıca finansal piyasalar da kişisel finans eğitimleri vermek amacıyla sorumluluk almaktan kaçmamaktadır. Bu anlamda kurumların en iyi eğitim verebilecekleri yerler arasında üniversiteler gelmektedir. Fannie Mae tarafından yürütülen bir çalışmada devlet üniversiteleri, sivil toplum kuruluşları ve toplum programları hedeflenerek finansal okuryazarlığın incelenmesi amaçlanmıştır (Bianco ve Bosco, 2004: 2). Bu çalışmanın sonucunda birçok grubun kendine yetecek kadar finansal okuryazarlık düzeyine sahip olmadığı görülmüştür.

Chen ve Volpe (1998) 924 üniversite öğrencisinden topladıkları veri ile kişisel finansal okuryazarlık derecesini analiz etmişlerdir. Bu çalışmaya göre öğrencilerin karakteristik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında ki ilişkiler gözlemlenmiştir. İş hayatına uzak olan öğrencilerin ve maddi durumu diğerlerine kıyasla kötü olanların finansal okuryazarlık düzeylerinin daha alt seviyelerde olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın genelinde finansal okuryazarlık başarı düzeyi %53 olarak bulunmuştur. 52 sorudan oluşan testten anlaşıldığına göre öğrencilerin finansal kararlarını daha iyi alabilmeleri için daha yüksek finansal okuryazarlık düzeylerine erişmeleri gerektiği ortaya konulmuştur.

Chen ve Volpe (2002) yaptıkları bir diğer çalışmada yine üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini incelemişlerdir. Bu çalışma sonuçlarında kadınların finansal okuryazarlık düzeylerinin kişisel finansal işlemleri açısından düşük seviyelerde kaldığı görülmüştür. Cinsiyetler arasındaki farklılık ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu aktarılmıştır. Bu ilişkinin nedenleri olarak ise kadınların finansal konularda daha isteksiz oldukları ve finansal konularda kendilerine olan güvensizliklerinden kaynaklı olarak finansal işlemleri yapmama eğilimleri sayılmıştır.

Cude ve diğerleri (2006) nicel ve nitel araştırma yöntemlerini bir arada kullandıkları bir çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık derecelerini analiz etmişlerdir. Çalışmanın amacı özellikle üniversite öğrencilerinin finansal bilgi ve davranışlarını etkileyen faktörlerin analiz edilmesi ve karşılaşılabilecek risklerin ortaya konulması olarak gösterilmiştir. Çalışma sonucunda ailelerin çocukların finansal ortama katılmaları süreci ile birlikte finansal okuryazarlık üzerinde etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

Johnson ve Sherraden (2007) finansal sistemlerin karmaşıklaşması üzerine gençlerin ekonomik dezavantajlarla karşılaştığını ve finansal bilgi ile beraber finansal kurumlara ulaşmadaki problemlerin finansal kapasite için önemli olduğunu aktarmıştır. Bu çalışmaya göre finansal konularda eğitimin hayatın çok daha erken dönemlerinde başlaması gerektiğine değinilmiştir. Ancak bu eğitimleri başlatmanın tek başına yeterli olmayacağı, finansal kurumlardan bilgi edinmenin daha kolay hale gelmesi gerektiği ve programların düzenli olarak takip edilmesi gerektiği önemle vurgulanmıştır. Aktarılan bir diğer önemli husus ise yeterli finansal okuryazarlık seviyesine ulaşılsa bile gençlerin finansal kapasitede istenilen düzeye erişemeyebileceği hususudur. Yani finansal konuların kavranması ile optimum davranışlar arasında gereken ilişkinin kurulamama ihtimali olduğu mevzusuna Huston (2002) dikkat çekilmiştir.

Lusardi (2008) finansal okuryazarlık derecesinin çok düşük olması ile finansal hata yapılması arasında ilişki olduğunu aktarmıştır. Bu yüzden finansal eğitim programlarının geliştirilmesi ve böylece daha doğru finansal kararlar alınması yönünde adımlar atılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Genç nüfus üzerinde yapılan finansal okuryazarlık araştırmasının sonuçlarında yüzde hesaplama, şans oyunlarının paylaşımı ve bileşik faize dair sorular sorulmuştur. Bu soruların başarı ortalaması yüzde hesapları için %83.5, şans oyunları hesaplamaları için %56 ve bileşik faiz konusu için %18 olarak tespit edilmiştir.

Cull ve Whitton (2011) üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık derecesini belirleyen faktörleri araştırmıştır. Çalışmada işletme, eğitim, sanat ve insan bilimleri fakülteleri öğrencilerinden toplanan veriler ile analizler yapılmıştır. İşletme fakültesi öğrencilerinin diğer fakültele göre daha düşük finansal okuryazarlık seviyesine sahip olmalarının ortaya konulması ile çalışma dikkat çekici bir sonuç elde etmiştir. Öğrencilerin yaşı ise finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyeti ile finansal okuryazarlık arasında bir ilişki bulunamamıştır. Çalışma sonuçlarının eğitim politikaları üzerinde takdir hakkına sahip kişiler için önemli olduğuna değinilmiş ve finansal sistemle ilgili kimselerin finansal okuryazarlığı dikkatle takip etmesi gerektiğine değinilmiştir. Üniversitelerde daha fazla yüz yüze finansal eğitim çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmiştir.

Atkinson ve Messy (2012) 14 ülke üzerinde yapılan çalışmalar sonucu elde edilen finansal okuryazarlık derecelerini incelemiştir. Finansal okuryazarlığın, finansal davranışlarla ilgili olan kısmında ankete katılan her 10 kişiden 3'ünün başarısız olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçla beraber finansal okuryazarlığı iyi olan kimselerin karşılarına çıkan fırsatlardan daha iyi inisiyatifler kullanarak finansal davranışlardan fayda sağladığı kanısına varılmıştır.

Ansong ve Gyensare (2012) üniversite öğrencileri ve çalışan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirleyen faktörler üzerinde bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın amacının belirli demografik değişkenler ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi ortaya koymak olduğu aktarılmıştır. 250 öğrenciden toplanan veriler ile beraber öğrencilere ait yaş, çalışma tecrübesi, eğitim, aile eğitimi, çalışma düzeyi gibi faktörler ile finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Çalışmaya göre yaş ve bir işte çalışma tecrübesi fazla olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Öte yandan öğrencilerin annelerinin eğitim durumunun da finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olduğunun görülmesi ile, ebeveynlerin finansal eğitime önem vermesi gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Mihalcova ve diğerleri (2014) müşterilere sunulan finansal ürünlerin anlaşılması ve karar alınması aşamasında finansal eğitimin anahtar rolü olduğunu savunmuş ve bu konuda finansal okuryazarlığın önemli temel noktalarını belirlemeyi amaçlamıştır. Düşük finansal okuryazarlığın tüm ülkelerin problemi olduğuna değinen çalışmada anketler yoluyla yapılan finansal okuryazarlık çalışmalarını incelemişlerdir. Araştırmada finansal okuryazarlık düzeyinin seçili ülkelerde ortalamanın üzerine çıkmadığı tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasının finansal kurumların yaptığı çalışmalar hakkında daha detaylı ve açıklayıcı bilgiler sunması ile mümkün olduğu açıklanmıştır.

Cameron ve diğerleri (2014) Yeni Zelanda'da lise öğrencileri örneğinde yaptıkları çalışmada finansal olarak durumu iyi olmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık derecesinin düşük olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca matematik ve dil bilgisi seviyesinin de finansal okuryazarlığı etkilediği tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık becerisi çok yüksek olan öğrencilerin ise parasal durumları ile herhangi bir güçlü ilişki tespit edilememiştir. Toplumda finansal olarak doğru kararların verilmesini sağlamak adına genç nüfus üzerinde finansal eğitimlerin erken yaşlarda başlatılması gerektiği savunulmuştur.

Er ve diğerleri (2014) lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık üzerinde etkisini araştırmıştır. Çalışmada Türkiye'deki İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri öğrencileri ile Mühendislik Fakülteleri öğrencilerinin finansal okuryazarlık dereceleri karşılaştırılmıştır. Finansal okuryazarlık derecesinin belirlenmesi için OECD tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin %31.7'si yüksek, %30.1'i orta ve %16 sının ise düşük finansal okuryazarlık düzeylerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin okudukları fakülteler ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Ergün ve diğerleri (2014) işletme bölümü öğrencilerinin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeylerinin ilgili olup olmadığını analiz eden bir çalışma gerçekleştirmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için ki- kare bağımsızlık testleri uygulanmıştır. Çalışmanın

sonucunda finansal okuryazarlık seviyesinin temel düzeyi aşamadığı ve finansal okuryazarlığın cinsiyet, aylık ortalama gelir ve öğretim şekillerinden etkilendiğinde görülmüştür.

Litvanya vatandaşlarının finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek için anket ile veri toplanan bir çalışmada, insanların detaylı finansal bilgileri ekonomik kriz dönemlerinde öğrendiği, eğitim sisteminde finansal müfredatın yeterli olmadığı ve vergilendirme konusunda toplumun çok az bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir (Titko vd., 2015).

Çekya’da eğitim sistemi içerisinde yapılan bir araştırmada, finansal okuryazarlık derecesinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Sebep olarak finans müfredatının oldukça katı bir şekilde yeni gelişmelere kapalı şekilde yürütülüyor olması gösterilmiştir. Yeni gelişmeleri takip eden bir finansal eğitim sisteminin, gelecekteki aile ve birey finansman problemlerinin çözümlenmesini kolaylaştırması açısından çok büyük önem taşıdığına değinilmiştir (Opletalova, 2015).

Finansal okuryazarlığın finansal davranış, bilgi ve yönelimler ile ölçülmesi gerektiğini savunan bir çalışma da 991 kişi üzerinde uygulanan ankettten toplanan veriler yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir. Brezilya’da yapılan bu çalışma erkeklerin kadınlara göre daha yüksek finansal okuryazarlık derecesine sahip olduğunu göstermektedir (Potrich vd., 2015).

Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) Gaziantep Üniversitesi öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyini %48 olarak bulmuşlardır. Çalışmaya çeşitli fakültelerden toplam 480 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile finansal okuryazarlık arasında bir ilişki olduğu ve erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Kredi kartı kullanımı ile birlikte internet bankacılığı ile çalışan öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin bu durumlardan etkilendiği görülmüştür. Öğrencilerin finansa dair güncel bilgilere daha duyarlı oldukları tespit edilmiştir.

Alkaya ve Yağlı (2015) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Frekans yüzde dağılımıyla finansal okuryazarlık düzeyinin belirlendiği çalışmada finansal tutumlar ile finansal davranış arasında ilişki bulunduğu ve ancak öğrencilerin finansal okuryazarlık derecelerinin düşük düzeylerde olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde görülen bu çalışmaların, finansal okuryazarlığın önemini göz önüne koyan sonuçları çektiği dikkat bu konuda bir çalışmanın Bandırma Onyedi Eylül Üniversite’sinde yapılması fikrini uyandırmıştır. Türkiye’nin en genç devlet üniversitesi olma özelliği ve henüz öğrencileri ile ilgili benzer bir çalışmanın yapılmamış olması, gibi fırsatlar göz önüne alındığında bu araştırmanın yapılması ve

sonuçlarının aktarılması üniversitede ağırlıklı eğitim verilen iktisadi ve idari bilimler açısından önemli bir katkı sunacaktır.

3. YÖNTEM

Bu çalışmada Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesinde lisans düzeyinde eğitimine devam eden öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek ve bu düzeyleri etkileyen faktörleri incelemek amacıyla anket yoluyla veri toplanmıştır. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Uygulamalı Bilimler Fakültesi öğrencilerinden toplam 407 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir.

Sekiz bölümden oluşan anketin ilk yedi bölümünde finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi amaçlayan ifadeler yer almaktadır. Anketin son bölümünde ise öğrencilere ait demografik özellikler ve finans sistemine katılımları ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Anketin bölümlerinde yer alan ifadeler; ilk bölümü genel ekonomi ve finans, ikinci bölümü bankacılık, üçüncü bölümü sigortacılık, dördüncü bölümü mali tablolar, beşinci bölümü yatırım, altıncı bölümü mevzuat ve vergi ve yedinci bölümü matematik ve faiz konusundaki gibi konulardaki finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesini amaçlamaktadır.

Daha önce Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) tarafından Gaziantep Üniversitesi'nde yapılan araştırmada kullanılan anket formunun değiştirilmeden kullanılması ile veriler toplanmıştır. Anketin ilk altı bölümündeki ifadelerle “Doğru”, “Yanlış” ve “Fikrim Yok” seçenekleri ile cevap toplanmıştır. Yedinci bölümde ise seçmeli sorular yer almaktadır. Son bölümdeki demografik ifadelerin cevapları, sorulara göre açık uçlu olarak bırakılmıştır.

4. ANALİZLER VE BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin 223'ü (%55,3) bayan, 180'i (44,7) erkektir. Bu öğrencilerden 89'u (%22,1) birinci sınıf, 10'u (%2,5) ikinci sınıf, 95'i (%23,6) üçüncü sınıf ve 210'u (%52,1) dördüncü sınıf öğrencileridir. Öğrencilerin yaklaşık %47'si 23 yaşın üzerindedir.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde hali hazırda lisans eğitimi veren 4 fakülte bulunmaktadır. Bu fakülteler, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Denizcilik Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakülteleridir. Bu fakülteler içerisinde işletme, iktisat, muhasebe ve finans gibi derslerin ağırlıklı olarak işlendiği bölümlerin öğrencileri üzerinde rastgele örneklem yoluyla öğrencilere anketlerin bir kısmı dağıtılmış bir kısmı çevrimiçi kanallar yoluyla gönderilmiştir. Öğrencilere anketleri doldurmaları için bir baskı yapılmadığından, tüm verilerin objektif ve gönüllü şekilde doldurulduğunda ve doğru olduğuna inanılmaktadır.

Tablo 1: Demografik Özelliklere Göre Başarı Puanları

		Katılımcı Sayısı	%	GEFP	BBP	ESP	MTP	YP	MVP	FMP	TP
Genel Değerlendirme	Katılımcı	403	100,0	57	74	68	70	46	57	38	58
Cinsiyet	Bayan	223	55,3	55	72	68	72	44	52	36	57
	Erkek	180	44,7	59	76	67	69	48	63	39	61
Bölüm	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	89	22,1	49	69	66	58	37	57	26	52
	İşletme	127	31,5	56	75	69	73	41	54	37	58
	İktisat	128	31,8	62	75	67	73	55	57	45	63
	Maliye	37	9,2	58	73	65	78	45	68	26	60
	Ekonometri	22	5,5	61	80	74	75	51	54	63	65
Sınıf	1	89	22,1	49	69	66	58	37	57	26	52
	2	10	2,5	63	78	70	73	42	62	38	62
	3	95	23,6	58	76	70	73	46	59	33	60
	4	209	52,1	59	75	67	74	49	56	45	61
Öğretim Türü	Normal Öğretim	242	60,0	57	74	67	72	48	56	39	60
	II. Öğretim	161	40,0	56	73	68	68	43	58	35	58
Kredi Kartı Kullanımı	Evet	223	55,3	58	77	68	71	47	59	39	60
	Hayır	180	44,7	56	71	67	70	45	56	36	57
İnternet Bankacılığı Kullanımı	Evet	275	68,2	58	78	69	72	47	57	39	61
	Hayır	128	31,8	53	65	65	67	44	53	35	55
Bireysel Emeklilik Var mı?	Evet	25	6,2	60	79	76	81	46	62	43	64
	Hayır	378	93,8	56	74	67	70	46	56	37	59
Yaş	18	26	6,5	50	64	62	60	38	57	22	51
	19	32	7,9	48	70	68	55	37	58	30	52
	20	36	8,9	51	73	64	59	32	55	27	52
	21	46	11,4	61	75	68	72	45	58	39	60
	22	75	18,6	61	75	68	78	52	57	41	62
	23 ve Üzeri	188	46,7	57	75	69	73	49	56	42	60

Öğrencilerden 89'u (%22,1) Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümünde, 127'si (%31,5) İşletme bölümünde, 128'i (%31,8) iktisat bölümünde, 37'si (%9,2) Maliye bölümünde ve 22'si (%5,5) Ekonometri bölümünde eğitim görmektedir. Öğrencilerin 242'si (%60) normal öğretim ve 161'i (%40) ikinci öğretimdir. 223 öğrenci (%55,3) kredi kartı kullanmaktayken, 180 (%44,7) öğrencinin kredi kartı kullanmadığı görülmektedir. İnternet bankacılığı kullanımı ise kredi kartı kullanımına göre biraz daha yüksek seviyededir. 275 öğrencinin (%68,2) internet bankacılığı kullandığı görülmektedir. Bireysel emeklilik sistemine katılım sayısı ise 25'te kalmış ve %6,2 oranını geçememiştir.

Anketin finansal okuryazarlığı ölçmeyi amaçlayan yedi bölümünde yer alan ifadeler verilen doğru cevaplar incelenerek ortalama başarı puanları oluşturulmuştur. Tablo 1. anketin sekizinci bölümünde yer alan demografik ifadelerin her biri için ortalama genel başarı düzeylerini 100 puan üzerinden göstermektedir.

Tablonun üst kısmında yer alan kısaltmalar anket ifadelerinin yer aldığı kategorilere göre düzenlenmiştir. Kılıç, Ata ve Seyrek'in (2015) çalışmalarında kullandığı kısaltmalar uyarlanarak kullanılmıştır. Aşağıda bu kısaltmaların açıklamaları verilmiştir:

- GEFP** : Genel Ekonomi ve Finans Puanı
BBP : Bireysel Bankacılık Puanı
ESP : Emeklilik ve Sigortacılık Puanı
MTP : Mali Tablolar Puanı
YP : Yatırım Puanı
MVP : Mevzuat ve Vergi Puanı
FMP : Faiz ve Matematik Puanı
TP : Toplam Puan

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğrencilerin finansal okuryazarlık konusunda edindikleri toplam ortalama puan %58 olarak ortaya çıkmıştır. En fazla doğru cevabın bireysel bankacılık konusunda verildiği görülürken (%74), en az doğru cevabın faiz ve matematik boyutunda verildiği (%38) gözlemlenmiştir.

Sonuçlar cinsiyetlere göre ele alındığında erkek öğrencilerin %60'lık başarı düzeyi ile bayan öğrencilerin %57'lik başarı düzeyini geride bıraktığı görülmektedir. Ancak sigortacılık ve mali tablolar konusunda bayan öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

Bölümlerin finansal okuryazarlık başarılarına bakıldığında en yüksek düzeyin Ekonometri bölümünde okuyan öğrencilerde (%65) olduğu ve sırasıyla İktisat (%62), Maliye (%59), İşletme (%58) ve Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü öğrencilerinin (%52) takip ettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmada ele alınan bölümlerin Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yer alan bölümler ile benzerlik gösterdiği gerçeğini ele aldığımız zaman, Kılıç, Ata ve Seyrek'in (2015) yaptıkları çalışmada İİBF başarı düzeyi olarak gösterilen %58'lik başarının Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde de sağlandığı görülmektedir.

Öğrencilerin buldukları sınıflar itibariyle başarı düzeylerine bakıldığında, finansal okuryazarlık anlamında en başarılı sınıfların dördüncü ve ikinci sınıflar olduğu (%61) görülmektedir. En düşük başarıyı ise birinci sınıflar (%52) gerçekleştirmiştir. Bunun sebebi üniversite eğitimine henüz başlayan bu gençlerin yeterli düzeyde finansal eğitim almamış olmaları olabilir. Öğretim türüne bakıldığında ise normal ve ikinci öğretimlerin finansal başarı düzeyleri arasında çok büyük bir fark gözlemlenmemiştir.

Öğrencilerin yaşlarına göre bakıldığında ise 22 yaşındakilerin en yüksek oranla (%62) finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin öğretim türüne göre finansal okuryazarlık düzeylerini arasında çok büyük bir fark görülmemekle beraber normal öğretim öğrencilerin başarı düzeyi %59 ve ikinci öğretim öğrencilerin %57 seviyesinde olduğu gözlemlenmiştir.

Bankacılık ve sigortacılık sistemine katılımları ile ilgili sorulara verilen ifadelerle göre öğrencilerin başarı düzeylerine bakıldığında kredi kartı kullananların başarı derecesi %60 kullanmayanların %57 olarak tespit edilmiştir. İnternet bankacılığı kullananların başarı düzeyi %60 iken kullanmayanların %55 olduğu görülmektedir. Bireysel emeklilik sistemine katılım konusunda ise aradaki fark biraz daha büyüktür. Bireysel emeklilik sistemine katılımı olan öğrencilerin finansal okuryazarlık dereceleri %64 iken katılımı olmayan öğrencilerin %58 olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu veriler ışığında çalışmamızın hipotezleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

H₁: Öğrencilerin cinsiyeti ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Öğrencilerin okudukları bölüm ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Öğrencilerin buldukları sınıf ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Öğrencilerin öğretim türü ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Öğrencilerin yaşları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Öğrencilerin kredi kartı kullanım durumları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Öğrencilerin internet bankacılığı kullanımı ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Öğrencilerin bireysel emeklilik sistemine katılım durumları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotezlerin test edilmesinde, hangi analiz türünün (parametrik-non-parametrik) kullanılacağına tespit edilmesi amacıyla, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek için kullanılan toplam skor değişkeni normallik testine tabi tutulmuştur. Yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinin sonuçlarına göre verinin normal dağılmadığı anlaşılmaktadır ($p < 0,005$). Ancak Tabaschnick ve Fidell (2013), “ölçeklerde yer alan ifadelerle ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin, -1,5- +1,5 değerleri arasında olması durumunda, verinin normal dağılım sergileyeceğini ifade etmektedir. Veriye ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, verinin çarpıklık değerinin -0,562 ve standart hatasının 0,122 olduğu; basıklık değerinin ise 0,730 ve standart hatasının 0,243 değeri aldığı

görülmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda verinin normal dağılım sergilediği kabul edilebileceğinden, hipotez testlerinde parametrik yöntemler kullanılması mümkün olmaktadır.

4.1. Cinsiyet, Öğretim Türü, Kredi Kartı Kullanımı ve İnternet Bankacılığı Kullanımı ile Finansal Okuryazarlık Başarı Düzeyi Arasındaki Farklılık Analizi

Öğrencilerin cinsiyeti, kredi kartı kullanıp kullanmama durumları, öğretim türleri ve internet bankacılığı kullanıp kullanmama durumları ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını gözlemek amacıyla yapılan t testlerine ait sonuçlar Tablo 2.'de aktarılmıştır.

Yapılan testler sonucunda, erkek öğrenciler ile bayan öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri (60,82) bayan öğrencilerden (57,37) daha yüksektir. Öğretim türüne göre bakıldığında ise normal öğretim öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri (59,51) ile ikinci öğretim öğrencilerinin başarı düzeyleri (58,03) arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p = 0,217$). Kredi kartı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri (60,16) kredi kartı kullanmayan öğrencilerden (57,39) daha yüksektir ve analiz sonucuna göre aralarında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p = 0,018$). Benzer şekilde internet bankacılığı kullanan öğrencilerin başarı düzeyleri (60,78) iken kullanmayan öğrencilerin başarı düzeyleri (54,93) olarak tespit edilmiş ve anlamlı bir farklılık ($p = 0,00$) gözlemlenmiştir. T testlerinden elde edilen bu sonuçlara göre H_1 , H_6 ve H_7 hipotezleri kabul edilmiş ve H_4 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 2: T Testlerinin Sonuçları: Cinsiyet, Öğretim Türü, Kredi Kartı Kullanımı ve İnternet Bankacılığı Kullanımı ile Finansal Okuryazarlık Başarı Düzeyi Arasındaki Farklılığın Gözlemlenmesi

		Cinsiyet		Öğretim Türü		Kredi Kartı Kullanımı		İnternet Bankacılığı Kullanımı	
		Erkek	Bayan	N.Ö.	İ.Ö.	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Ortalama Genel Başarı	N	180	223	242	161	223	180	275	128
	$\bar{x}$	60,82	57,37	59,51	58,03	60,16	57,39	60,78	54,93
	T			1,236		2,367		4,779	
	P			0,217		0,018		0,000	

4.2. Bölüm ve Yaş ile Finansal Okuryazarlık Başarı Düzeyi Arasındaki Farklılık Analizi

Öğrencilerin yaşları ve bölümleri ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını gözlemek amacıyla yapılan ANOVA testlerine ait sonuçlar Tablo 3.'de aktarılmıştır.

Tablo 3: ANOVA Testi: Öğrencilerin Yaşı ve Bölümleri ile Finansal Okuryazarlık Düzeyi Arasındaki Farklılık

		Yaş			Bölüm				
		20 Yaş ve Altı	21-22 Yaş	23 Yaş ve Üzeri	UTL	İŞL	İKT	EKO	MALİYE
Ortalama Genel Başarı	N	94	116	193	89	127	128	37	22
	$\bar{x}$	52,373	61,261	60,704	52,461	58,465	62,547	59,882	64,971
	St. Sap.	12,840	9,520	11,297	12,912	11,365	10,019	11,384	6,591
	p		0,000				0,000		

Yapılan testler sonucunda, öğrencilerin yaşları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı ($F=21,01$) bir farklılık ($p<0,05$) olduğu gözlemlenmiştir. Ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığı zamanda öğrencilerin başarı düzeylerinin yaşa göre farklı olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre H_5 hipotezi kabul edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin okudukları bölümler ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılık incelendiğinde anlamlı ($F= 12,65$) bir farklılık ($p<0,00$) olduğu gözlemlenmiştir. Uluslararası ticaret, işletme, iktisat, maliye ve ekonometri öğrencilerinin finansal başarı düzeyleri ortalamalarına bakıldığında farklı başarı dereceleri olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

4.3. Öğrencilerin Buldukları Sınıf ve Bireysel Emekliliğe Katılımları ile Finansal Okuryazarlık Dereceleri Arasındaki Farklılığın Analizi

Tablo 4: Mann, Whitney U Test: Öğrencilerin Bireysel Emeklilik Sistemine Katılımı ve Sınıfları ile Finansal Okuryazarlık Başarı Düzeyleri Arasındaki Farklılığın Analizi

		Bireysel Emekliliğe Katılım		Sınıf			
		Evet	Hayır	1	2	3	4
Ortalama Genel Başarı	N	25	378	89	10	95	209
	$\bar{x}$	64,091	58,579	52,413	61,606	60,070	61,001
	St. Sap.	9,344	11,826	12,978	11,307	9,825	11,116
	p		0,026			0,000	

Öğrencilerin buldukları sınıf ve bireysel emeklilik sistemine katılımı arasında farklılık olup olmadığını gözlemek amacıyla parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Bu iki değişkene parametrik olmayan Mann, Whitney U testleri uygulanmasının sebebi ikinci sınıf öğrencileri ve bireysel emeklilik sistemine katılan öğrencilerin sayısının diğerlerine kıyasla oldukça az sayıda olmasıdır. Tablo 4.'de yapılan Mann, Whitney U testlerinin sonuçları aktarılmıştır.

Test sonuçlarına göre bireysel emekliliğe katılım gösteren öğrencilerin finansal başarı düzeyleri (64,091) katılım göstermeyen öğrencilerden (58,579) fazla çıkmış ve bireysel emekliliğe katılan

öğrenciler ile katılmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,026<0,05$) tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sınıflarına göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p=0,000<0,05$) görülmektedir. Elde edilen test sonuçlarına göre H_3 ve H_8 hipotezlerinin kabul edildiği söylenebilir.

5. SONUÇ

Gelişen teknoloji ve iletişim sistemleri ile beraber neredeyse toplumun her kesiminin finansal ve ekonomik sisteme bir katılımının olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle gelişmiş ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde artık tüm vatandaşların bankalar ile bir bağlantısı olduğu bilinmektedir. Bu bağlantı süreci bankaların toplumun finansal sisteme katılımına aracılık etmesini içermektedir. Çünkü bankaların gelişmekte olan ülkelerde finansal sistemlerin büyük bir bölümünü oluşturduğu bilinmektedir.

Finansal ve ekonomik sisteme katılım sağlayan insanların, bu sistemlerdeki hareketlerinden en yüksek faydayı elde etmeyi amaçladıkları bilinmektedir. Bu noktada devreye katılımcıların finansal okuryazarlık beceri ve düzeyleri girmektedir. Tasarrufları artırma, karlı yatırımlar yapma ve uygun özellikli borçların edinilmesi yolunda finansal sisteme katılım sağlayanların sistemi iyi anlayabilmeleri gerekmektedir. Bu anlayış ise gerekli finansal eğitimlerin alınması koşuluyla elde edilebilir.

Ekonomik ve finansal sisteme bireysel olarak sağlayan bireylerin 18 yaşına gelmiş olmaları gerekmektedir. Ülkemizde bu yaştan itibaren üniversite eğitimi başlamaktadır. Üniversite öğrencileri gerek eğitim öğretim hayatları boyunca gerekse mezuniyetlerinden sonra finansal sistemin bağımsız fertleri haline gelmektedir. Bu bağlamda alacakları kararların mali durumlarını etkileyeceği gerçeği ortaya çıkar. Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin bu kararları almalarını sağlayan finansal okuryazarlık dereceleri incelenmiştir.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin İşletme, İktisat, Ekonometri ve Maliye bölümleri ile Uygulamalı Bilimler Fakültesinin, Uluslararası Ticaret bölümü öğrencileri üzerinde yapılan anket çalışması neticesinde öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri %58 olarak bulunmuştur. Bu sonuç Kılıç, Ata ve Seyrek'in (2015) yaptıkları çalışmada İİBF başarı düzeyi olarak gösterilen %58'lik başarı sonucu ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin finansal okuryazarlık anlamında en başarılı oldukları alan bireysel bankacılık alanı iken en başarısız oldukları konunun finansal matematik olduğu gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin demografik özelliklerine göre bakıldığında erkek öğrencilerin bayan öğrencilerden daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları ve cinsiyete göre finansal okuryazarlıkta anlamlı bir farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öte yandan Öğrencilerin yaşlarına ve sınıflarına

göre farklı finansal okuryazarlık düzeylerine sahip oldukları ve yaş ve sınıflar ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu da dikkat çekmektedir. Öğrencilerin okudukları bölüm ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenirken öğretim türü ile finansal okuryazarlık arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir.

Finansal sisteme katılımı ile ilgili sorulardan elde edilen yanıtlara göre kredi kartı kullanım durumu, internet bankacılığı kullanım durumu ve bireysel emeklilik sistemine katılım durumları ile finansal okuryazarlık başarı düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu dikkat çekmektedir. Başarı düzeylerine bakıldığında kredi kartı ve internet bankacılığı kullanan ve bireysel emeklilik sistemine katılan öğrencilerin, kredi kartı ve internet bankacılığı kullanmayan ve bireysel emeklilik sistemine katılımı olmayan öğrencilerden daha yüksek finansal okuryazarlık başarı düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Bireysel bankacılıkla ilgili finansal okuryazarlık başarı düzeyinin yüksek olması ve finansal sisteme katılım gösteren öğrencilerin başarı düzeylerinin diğerlerine göre yüksek olması gibi sonuçlar finansal okuryazarlığın ilgi ve alakala ile artış gösterebileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Geleceğin yetişkinlerinin ve finansal sistemin tarafı bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin ortaya konulması, bu konularda eğitim ihtiyacı olup olmadığını ortaya çıkartmaktadır. Bu bağlamda çalışmamız Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi öğrencileri üzerinden elde ettiği sonuçlar ile bu konuda bir örnek teşkil etmektedir. Benzer çalışmalar ile birlikte (bkz. Kılıç vd., 2005; Alkaya ve Yağlı, 2015; Er vd, 2014) bu çalışma ülkemiz üniversiteleri için konunun anlaşılması ve ihtiyaçların belirlenmesi anlamında katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abetz, E. (2005). "Super Choices: Think About Your Future", Australian Securities and Investments Commission, Sydney, Australia.
- Alkaya, A., ve Yağlı, İ. (2015) "Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İibf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", Journal of International Social Research, 8(40).
- Ansong, A. ve Gyensare, M. A. (2012) "Determinants Of University Working-Students' Financial Literacy At The University Of Cape Coast, Ghana", International Journal of Business and Management, 7(9), 126.

- Atkinson, A. ve F. Messy (2012) “Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study”, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, OECD Publishing.
- Bakken, M. R. (1966) “Money Management Understanding Of Tenth Grade Students”, University of Alberta, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Bianco, C. A., ve Bosco, S. M. (2011) “Financial Literacy: What Are Business Schools Teaching?”, Bristol, RI: Gabelli School of Business Roger Williams University
- Blue, L., Grootenboer, P., ve Brimble, M. (2014) “Financial Literacy Education in The Curriculum: Making The Grade Or Missing The Mark?”, International Review of Economics Education, 16, 51-62.
- Cameron, M. P., Calderwood, R., Cox, A., Lim, S., ve Yamaoka, M. (2014) “Factors Associated With Financial Literacy Among High School Students In New Zealand”, International Review of Economics Education, 16, 12-21.
- Chen, H., ve Volpe, R. P. (1998) “An Analysis Of Personal Financial Literacy Among College Students”, Financial Services Review, 7(2), 107-128.
- Chen, H., ve Volpe, R. P. (2002) “Gender Differences In Personal Financial Literacy Among College Students”, Financial Services Review, 11(3), 289.
- Cude, B., Lawrence, F., Lyons, A., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L., ve Machtmes, K. (2006) “College Students and Financial Literacy: What They Know And What We Need To Learn”, Proceedings Of The Eastern Family Economics And Resource Management Association, 102(9), 106-109.
- Cull, M., ve Whitton, D. (2011), “University students' financial literacy levels: obstacles and aids”, The Economic and Labour Relations Review, 22(1), 99-114.
- Er, F., Temizel F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014) “Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(4).
- Ergün, B., Şahin, A., ve Ergin, E. (2014) “Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma”, Journal of International Social Research, 7(34).
- Ferguson, N. (2008) “The Ascent of Money: A Financial History Of The World”. Penguin Group, New York, USA.

- Gutnu, M. M., ve Cihangir, M. (2015) “Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma”, *The Journal of Academic Social Science*, 3 (10) s. 415-424
- Huston, S. J. (2010) “Measuring Financial Literacy”, *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- Johnson, E., ve Sherraden, M. S. (2007) “From Financial Literacy to Financial Capability Among Youth”. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 34, 119.
- Kiliç, Y., Ata, H. A., & Seyrek, İ. H. (2015) “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.
- Lusardi, A. (2008) “Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice?”, NBER Working Paper No. W14084,1-29.
- Marcolin, S., ve Abraham, A. (2006) “Financial Literacy Research: Current Literature and Future Opportunities”, *Proceedings of the 3rd International Conference on Contemporary Business*, Leura NSW, Australia.
- Mihalčová, B., Csikósová, A., ve Antořová, M. (2014) “Financial Literacy–The Urgent Need Today”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 317-321.
- OECD (2017) *PISA 2015 Results (Volume IV): Students’ Financial Literacy*, PISA, OECD Publishing, Paris.
- Opletalová, A. (2015) “Financial Education And Financial Literacy In The Czech Education System”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 171, 1176-1184.
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., Coronel, D. A., ve Bender Filho, R. (2015) “Financial Literacy In Southern Brazil: Modeling And Invariance Between Genders”, *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 6, 1-12.
- Roberts, J. A., ve Jones, E. (2001). “Money Attitudes, Credit Card Use, And Compulsive Buying Among American College Students”, *Journal of Consumer Affairs*, 35(2), 213-240.
- Tabaschnick, B. G. ve Fidell, L.S. (2013) “Using Multivariate Statistics (6th Edit.)”, Pearson, Boston. A.B.D
- Taylor S. ve Wagland S. (2013) “The Solution to the Financial Literacy Problem: What is the Answer?”, *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 7(3), 69-90.
- Titko, J., Ciemleja, G., ve Lace, N. (2015) “Financial Literacy of Latvian Citizens: Preliminary Survey Results”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 213, 12-17.

Volpe, R. P., Chen, H., ve Pavlicko, J. J. (1996),“Personal investment literacy among college students: A survey”, *Financial Practice and Education*, 6(2), 86-94.

EK 1: ANKET FORMUNDA ÖLÇÜM İÇİN KULLANILAN İFADELER

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	DOĞRU	YANLIŞ	FİKRİM YOK
Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır.			
Türkiye'de enflasyon oranları %10'un altındadır.			
Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.			
Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.			
Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.			
Türkiye'deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul'dur.			
Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.			
Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü biçimidir.			
Bireysel Bankacılık	DOĞRU	YANLIŞ	FİKRİM YOK
Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.			
Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.			
IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.			
EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.			
İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.			
İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilir.			
Emeklilik ve Sigortacılık	DOĞRU	YANLIŞ	FİKRİM YOK
Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktörüdür.			
SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye'de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.			
Türkiye'de emeklilik yaşı herkes için 65'tir.			
Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.			
Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.			
Finansal Tablolar	DOĞRU	YANLIŞ	FİKRİM YOK
Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.			
Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.			
Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL'dir.			
Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.			
Yatırım	DOĞRU	YANLIŞ	FİKRİM YOK
Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.			
Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.			

Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.			
Döviz, bir tasarruf aracıdır.			
Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.			
Vergi ve Mevduat	DOĞRU	YANLIŞ	FİKRİM YOK
Türkiye'de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.			
Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.			
Her iş yeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.			
Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak'ta başlayıp 31 Aralık'ta sona erer.			
Amerikan Doları, Euro ve Sterlin arasında en değerli olan para birimi hangisidir?			
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Sorularla ilgili şıklar üzerinden öğrencilerin seçim yapmaları istenilmiştir.		
Tuna Bey, ayda 2000 TL kazanacağı yeni bir işe girmiştir. Her ay 900 TL kira, 350 TL ulaşım gideri, 500 TL mutfak giderleri ve 100 TL giyinme masrafları vardır. Tuna Bey'in 600 TL para biriktirmesi kaç ay sürecektir.			
Konut kredisinde aylık faiz oranı %1 ise yıllık faiz oranı ne olmalıdır.			
Banka hesabınızda 100 TL mevduatınız olduğunu farz edin. Yıllık faiz oranı %5 enflasyon oranı %6 ise 1 yıl sonra paranızın alım gücü ne kadar olacaktır.			
Zeynep ve Bilge aynı yaşta. Zeynep 30 yaşından itibaren her yıl 1.000 TL, Bilge ise 40 yaşından itibaren her yıl 2.000 TL bankaya faiz yatırıyor. 50 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır.			
Bireysel Bilgiler	Tek kelimele cevaplar istenilmiştir.		
Cinsiyetiniz?			
Yaşınız			
Bölümünüz			
Sınıfınız			
Öğretim Türünüz			
Kredi Kartı Kullanıyor musunuz?			
İnternet Bankacılığı Kullanıyor musunuz?			
Bireysel Emeklilik Sistemine katılımınız var mı?			